

XXI ASR PEDAGOGIKASI: INNOVATSION O‘QITISH USULLARI

Xolmo‘minova Shahnoza Gulyam qizi

Qarshi davlat texnika universiteti

Qishloq xo‘jaligi muhandisligi

kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada XXI asrda talabalarni o‘qitishning innovatsion usullari ko‘rib chiqiladi. Maqolaning maqsadi o‘qitishning innovatsion usullaridan foydalanish uchun didaktikadagi joriy o‘zgarishlarni umumlashtirish va pedagoglarning bu o‘zgarishlarni qanday tushunayotganini o‘rganishdir. Maqolada to‘rtta yo‘nalish ko‘rib chiqilgan: pedagogika mavzusining kengayishi, ta’limga ekologik yondashuv, raqamli avlod va sodir bo‘layotgan o‘zgarishlar hamda ta’limdagi innovatsiyalar. Ta’lim nazariyasi, obrazli qilib aytganda, ikki darajaga ega. Makrodarajada “ta’lim-jamiyat” munosabatlarida markazsizlashtirish va xilma-xilllashtirish, ta’limning xalqarolashuvi va raqamli texnologiyalarning joriy etilishi kuzatilmoqda. Mikrodarajada “pedagog-talaba” munosabatlarida an’anaviy va innovatsion usullarning faol uyg‘unlashuvi, faoliyatga asoslangan yondashuvning energiya-axborot muhiti yondashuvi bilan uyg‘unlashuvi, bilishning konstruktivizm va konnektivizm bilan uyg‘unlashuvi sodir bo‘lmoqda.

Kalit so‘zlar: Innovatsion usullar, pedagogika, ekologik yondashuv, ta’lim, ta’lim nazariyasi.

Аннотация:

В данной статье рассматриваются инновационные методы обучения студентов в XXI веке. Цель статьи - обобщить текущие изменения в дидактике для использования инновационных методов обучения и изучить, как педагоги понимают эти изменения. В статье рассматриваются четыре направления: расширение предмета педагогики, экологический подход к образованию, цифровое поколение и происходящие изменения, а также инновации в образовании. Теория образования, образно говоря, имеет два уровня. На

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

макроуровне наблюдается децентрализация и диверсификация отношений "образование-общество," интернационализация образования и внедрение цифровых технологий. На микроуровне в отношениях "педагог-студент" происходит активное сочетание традиционных и инновационных методов, интеграция деятельностного подхода с подходом энерго-информационной среды, а также сочетание познания с конструктивизмом и коннективизмом.

Ключевые слова: Инновационные методы, педагогика, экологический подход, обучение, теория образования.

Abstract:

This article examines innovative methods of teaching students in the 21st century. The purpose of the article is to summarize current changes in didactics for the use of innovative teaching methods and to explore how educators understand these changes. The article examines four areas: the expansion of the subject of pedagogy, the ecological approach to education, the digital generation and ongoing changes, and innovations in education. Educational theory, figuratively speaking, has two levels. At the macro level, decentralization and diversification in "education-society" relations, internationalization of education, and the introduction of digital technologies are observed. At the micro-level, there is an active integration of traditional and innovative methods in "teacher-student" relationships, a combination of an activity-based approach with an energy-information environment approach, and a synthesis of cognition with constructivism and connectivism.

Keywords: Innovative methods, pedagogy, ecological approach, education, educational theory.

Kirish

Yangi asr didaktika va ta'lim usullariga jiddiy o'zgarishlar kiritdi. XX asr pedagogikasi XXI asr pedagogikasidan farqlanadi. Yigirma birinchi asr boshidan beri milliy va jahon taraqqiyotida ta'lim sohasida ko'plab o'zgarishlar yuz berdi. Hozirgi kunda eng ko'zga ko'ringan hodisa jamiyatning internetlashuvi va ta'limga

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

raqamli texnologiyalarning kirib kelishidir. Zamonaviy avlod maktab o'quvchilarining raqamli, ijtimoiy raqamli va zamonaviy avlodi ham ma'lum [1]. Bilimga o'tish o'qish orqali bilim olish, o'qituvchining monologidan vizual idrok etish yoki muhokama qilishgacha. [2]. Raqamli texnologiyalar bizning hayotimizni o'zgartirmoqda, muloqot usullarini, fikrlash tarzini, his-tuyg'ularini, boshqa odamlarga ta'sir o'tkazishning ijtimoiy kanallari ko'nikmalar va ijtimoiy xulq-atvor. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki yuqori texnologiyali muhit - kompyuterlar, smartfonlar, video o'yinlar, internetdagi qidiruv mashinalari - inson miyasini o'zgartiradi [3]. Yangiliklar yoki innovatsiyalar insonning har qanday kasbiy faoliyati uchun xosdir va shuning uchun, tabiiyki, o'rganish, tahlil qilish va joriy etish predmetiga aylanadi. Innovatsiyalar o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi, ular ilmiy izlanishlar natijasidir alohida o'qituvchilar va butun jamoalarning ilg'or pedagogik tajribasini o'rganish. Bu jarayon bajara olmaydi stixiyali bo'lmoq, u boshqarishga muhtoj.

Pedagogik innovatsiyalar - pedagogik faoliyatdagi innovatsiyalar, mazmundagi o'zgarishlar va ta'lim-tarbiya texnologiyalari ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan [2]. Shunday qilib, innovatsion jarayon mazmunni shakllantirish va rivojlantirish hamda yangisini tashkil etishdan iborat. Umuman olganda, innovatsion jarayon yaratish, rivojlantirish bo'yicha kompleks faoliyatni anglatadi innovatsiyalardan foydalanish va ularni tarqatishda ilmiy adabiyotlarda innovatsiya tushunchasi farqlanadi. O'zbekistonning rivojlanayotgan ta'lim tizimida yangi ta'lim mazmunini shakllantirish, yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish, yangi turdagi ta'lim muassasalarini tashkil etish. Bundan tashqari, O'zbekistondagi bir qator ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari innovatsiyalarni joriy etmoqda ular allaqachon pedagogika tarixiga kirgan fikrlar. Tadqiqotning maqsadi o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanish uchun didaktikadagi mavjud o'zgarishlarni umumlashtirish va tushunishni o'rganishdan iborat o'qituvchilar tomonidan kiritilgan o'zgartirishlar. To'rtta sohani ko'rib chiqamiz: (1) pedagogika fanini kengaytirish, (2) ta'limga ekologik yondashuv, (3) raqamli avlod va sodir bo'layotgan o'zgarishlar va (4) ta'limdagi innovatsiyalar. Ushbu o'zgarishlar usullarning yangilanishiga olib keladi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

Tadqiqot usullari O'zbekiston va xorij olimlarining asarlari, XXI asr pedagogikasiga oid darsliklar, tavsiyalar tadqiqot manbalari bo'ldi. YUNESKO o'qitish strategiyalarini ishlab chiqish bo'yicha. Bir tomondan, bo'limlar sharhida, boshqa tomondan esa, pedagoglarning innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo'yicha amaliy tadqiqot natijalari keltirilgan o'qitish usullari va ularning kuchli va zaif tomonlarini tushunishdir. XXI asrda didaktikadagi o'zgarishlar innovatsion metodlardan faol foydalanishga olib keladigan quyidagi yo'nalishlarda o'rganildi. O'qitishning: pedagogika predmetini kengaytirishning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan; zamonaviy xorijiy didaktikadagi yondashuvlar tahlil qilingan va umumlashtirilgan. talabalarning raqamli avlodini ularning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qitishga qaratilgan; didaktikani rivojlantirish yo'nalishi sifatida pedagogik innovatsiyalarga e'tibor qaratilgan. Maqolada tahliliy va tizimli yondashuvlar va zamonaviy pedagogikaning nazariy o'zgarishlari umumlashtirilgan.

Tarbiya fanidan zamonaviy pedagogika va o'qitish fani ta'lim-tarbiya haqidagi fanga aylandi. Yigirmanchi asrda ta'lim kategoriyasi o'zgartirildi va kengaytirildi. Didaktika Yan Amos Komenskiy davridan boshlab nazariya sifatida tushunilgan. Sovet didaktikasida ta'lim o'qitish natijasi [4], ilmiy bilimlar va kognitiv ko'nikmalar tizimini o'zlashtirish jarayoni va natijasi" [5] sifatida tushunilgan. Ya'ni ta'lim olish ta'lim to'g'risidagi sertifikat yoki universitet diplomini olishda ifodalangan. Zamonaviy pedagogika darsliklarida, masalan, Bordovskaya va Rean tomonidan ta'lim kengroq tushuniladi [6]: (1) ta'lim jarayoni va natijasi sifatida, (2) jamiyat qadriyati sifatida, chunki jamiyat ulkan tizimni yaratish uchun 8 ming yildan ortiq vaqt sarflagan, ta'lim; 3) shaxsning qadr-qimmati, chunki zamonaviy inson 15-yildan ortiq vaqtini ta'lim va kasb-hunarda o'tkazadi; (4) o'zining kuchli infratuzilmasi, iqtisodiyotiga ega bo'lgan ijtimoiy institut, ta'lim dasturlari, organlaridir.

Ta'lim nazariyalari nafaqat talaba va o'qituvchining o'zaro ta'sirini balki davlat va ta'lim tizimi, ijtimoiy guruhlarining o'zaro ta'sirini ham ko'rib chiqadi talabalar va o'qituvchilar. Bu ta'limning jamiyatga va jamiyatning ta'limga makro ta'sir darajasidir. Shuning uchun ham pedagogik nazariyalar va muammolar faqat nuqtayi nazardan ko'rib chiqilmaydi talaba va o'qituvchining ichki munosabatlari, biroq va

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th October, 2025

didaktik va shu bilan birga ijtimoiy innovatsiyalar va aralashuvlar, dinamik o'zgarishlar uchun ochiq muhit. Shu sababli, fanga oid kompetensiyalarni shakllantirish bilan bir vaqtda ijtimoiy, kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishni loyihalashtiramiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Силова И. Глобализация на полях: образование и постсоциалистические трансформации в Центральной Азии. Шарлотта, Северная Каролина: Информационная эпоха издательства (IAP), Inc.; 2016; 12(6): 25-29
2. Штейнер-Хамси Г. Как реагируют НПО: глобализация и реформа образования на Кавказе, в Центральной Азии и Монголии. Кумарская пресса; 2018; 31(2): 25-36. DOI: 10.1111 / j. 1467-873X.2008.00426.x
3. Мямешева Г. Добродетель в современном умном мире. Вестник КазНУ. Серия «Педагогическая наука». 2015; 44 (1): 152-156
4. Ситаров В.А. Дидактика Я. Коменского: Учебник. М.: Издательство Академия; 2015 (3-издание), с. 134
5. Кукушкина В.С. Педагогические технологии. Издательский Дом Март; 2002; 25(1) с. 98
6. Бордовская Н., Реан А. Педагогика: Учебник для студентов педагогических вузов. Санкт-Петербург: Издательский Дом Питер; 2015; с. 258-261
7. Мануйлов Ю.С. Концептуальные основы экологического подхода в образовании. Вестник Костромского государственного университета. Серия гуманитарных наук. 2017; 14 (4): 21-27
8. Ризолати Г. Зеркально-нейронная система и имитация. Перспективы подражания: от зеркальных нейронов до мемов. Кембридж, Массачусетс: MIT Press; 2014; 11(4); 147-149
9. Баундер А. Новые информационные технологии образования. Вашингтон, изд. Share; 2015; 14(2): 214 - 224
10. Таубаева Ш.Т., Лактионова С.Н. Педагогические инновации как теория и практика инноваций в системе образования. Алматы: Гылым; 2001. с.216.